

Mgr. Ailein Domhnallach

le

FEAR CHANAIDH

RUGADH Mgr. Ailein anns a' bhliadhna 1859, anns a' Ghearasdan. 'S e Abrach a bh'ann, do Chlann Domhnall na Ceapach. Fhuair e fòghlum na sagartachd ann am *Blairs* agus ann an Valladolid. Nuair a thill e a dh'Alba, bha e dà bhliadhna 'san Oban comhla ri Easbuig Earraghaidheal 's nan Eileinean, an ro-urramach Aonghas Domhnallach.

'S a' bhliadhna 1884 chuireadh a dh'Uibhist e, a pharraiste Dhalabrog. Bha Eirisgeidh ceangailte ris a' pharraiste sin an uair sin, agus bha barrachd air dà mhìle dhaoine 'sa' pharraiste uile gu léir. Cha tuig daoine an latha an diu cho cruaidh 's a bha saoghal nan croiteirean 's nan iasgairan Uibhisteach is Eirisgeach an uair sin. Is glé bheag a chothrom an t-saoghail a bha aig daoine bochda an uair sin, 's gu seachd àraid aig croiteirean nan Innse Gall.

Bha obair mhór aig Maighstir Ailein r'a dianamh eadar Dhalabrog is Eirisgeidh, agus ghabh e rithe gu dìchiollach. Chuala mise duine a bha eòlach air ('s nach eil 'na Chaitligeach) ag ràdh nach robh pears' eaglais riamh an Uibhist na b'fheàrr na Mgr. Ailein, 's gun d'rinn e obair ceathrar shagart an latha an diu. Cha robh càraichean ann an latha sin, is cha robh Mgr. Ailein deònach air marcachd a dhianamh; 's e coiseachd a bhiodh e dianamh daonnan, agus astar mór aige r'a dhol iomadach uair.

Bha ùidh mhór aige anns a' Ghàidhlig, agus cha robh e ùine mhór an Uibhist mun do thòisich e air na sgialachdan agus air na h-òrain 's air gach beul-aithris a bhiodh e cluinntinn (agus bha gu leòir dhiu ann) a sgrìobhadh. Bha deagh-chothrom aige is e am measg nan sgialaichean a b'fheàrr 'san Roinn Eòrpa, ach is ainneamh a chuireadh ùidh anns na rudan sin aig an àm ud, no a rachadh gu dragh g'an sgrìobhadh mar a rinn esan. Bha e ri dianamh laoidhean Gàidhlig, is ri 'n eadar-theangachadh bho Laidinn is bho'n Bheurla cuideachd. Sgrìobh e an Aifrionn ann am meadarachd Gàidhlig agus chuir e sud 's feadhainn dhe na laoidhean an clò 'sa' bhliadhna 1889, is a rithist anns a' bhliadhna 1893.

Ach ghabh e tuilleadh 's a' chòir de dh'obair air fhéin, is chaidh a shlàinte a bhristeadh anns a' bhliadhna 1892. Rinn an t-Easbuig an uair sin Eirisgeidh a sgaradh bho Pharraiste Dhalabrog, agus chuireadh Mgr. Ailein ann, air chor 's nach biodh an obair cho trom air. Bha barrachd ùine aige an sin gu sgrìobhadh a dhianamh, agus tha Miss Amy Murray ag innse gun do lìon e deich leabhraichean móra le beul-aithris de gach seòrsa, ach gu mì-fhortanach tha pàirt dhiu air chall a nis.

Bhiodh e fhéin a' dianamh òran, cuideachd, ged nach deach ach a h-aon dhiu a chlà-bhualadh, 's e sin, *Eilean na h-Oige*. Ach rinn e feadhainn eile bha ceart cho math ris, gu h-àraid Marbhrann do Mhgr. Seòras Rigg, agus òran do'n Eòintean, agus Laoidhean Nollaig air fuinn seann-òran luadhaidh.